

1.2.2 Zelfvoorziening: traditionele kennis bewaren en doorgeven

Het kan zo niet blijven (duren).

Er moet iets veranderen. Of: er gaat iets gebeuren.

Ik hoor het steeds vaker. Zomaar op straat. Of van mensen van wie ik het niet verwachtte.

En soms denk je: we zouden helemaal opnieuw, vanaf nul moeten kunnen beginnen.

Helaas, dat kan niet. Of maar voor een klein gedeelte. En dan nog op voorwaarde dat je weet hoe.

Ik ben nog opgegroeid in een tijd dat kinderen nog hele dagen door bossen, straten en velden mochten en konden zwerven. Bij gebrek aan- waren we nog niet gebiologeerd door schermen van GSM, smartphone, TV, PC, iPad, tablet ed.

En we moesten helpen om in de naoorlogse overlevingsdrang van de ouders mee te voorzien in alles wat nodig was om te overleven: slachten, brandhout maken, inmaken, wieden, enz.

Ik heb daar nooit moeite mee gehad, integendeel. Ik heb ook altijd het idee gehad dat ik wel voor mezelf zou kunnen zorgen. Maar allicht is dat helemaal anders voor de generatie die melk enkel uit dozen haalt, en vlees uit cellofaan, en kleding –ook voor een hondje– met een muisklik bestelt.

Etnobotanie bestudeert de kennis die natuervolken hebben van planten en dieren in hun omgeving. Een studie bij de inheemse gemeenschap (Doussala, Gabon 2021) toont dat de bewoners tot 2.700, maar gemiddeld 732 verschillende interacties tussen planten en fruitetende dieren (van olifanten tot vlermuizen) kenden. Ze beschikken aan een schat aan informatie en kennis, die deze van de academische literatuur ruim overschrijdt. Respectvolle valorisatie zou ons nog op korte tijd veel meer kunnen leren dan onderzoek.

Het zou wel jammer zijn als de kennis om alles wat je nodig hebt om te (over)leven en alles zelf te maken, zou verloren gaan. Veelal is het niet eens zo moeilijk. Onze voorouders slagen er al duizenden jaren in. Ik hoop een steentje te kunnen bijdragen door die kennis te verzamelen en beschikbaar te stellen.

Toen ik dit overwoog dacht ik dat ik allicht tot de laatste generatie in de Lage Landen hoorde die de nodige zelfvoorzienende levenswijze nog ervaren had en kende. Nadenkend over met wie van mijn jaar- of klasgenoten ik nog zou kunnen overleggen hierover, realiseerde ik me dat daar allicht niemand bij zou zijn met gelijkende kennis. Iedereen zat al lang in een hogere versnelling van meer technologische afhankelijkheid, TV, auto, centrale verwarming... Als ik wilde horen hoe elders konijnen of kippen geslacht

werden, groenten ingemaakt of een broodoven gestookt werden, dan moest ik bij de generatie van mijn ouders of grootouders zijn. Hoog tijd dus om alles neer te schrijven.

Veel informatie is op internet te vinden. Allicht meer dan 80% van al die kennis. Maar zeer verspreid en versnipperd. Vaak ook te ingewikkeld. Of te naïef. Of niet praktisch bruikbaar. Ik heb met plezier enkele honderden bladzijden bij elkaar geschreven, ook over de ontbrekende 20%. En nog zal het niet volledig zijn. Nooit.

Er zijn goedbedoelde pogingen. Window farming bijvoorbeeld is leuk. Een vingeroefening die je wat bijbrengt over plantengroei, zaaien, waterhuishouding, gezonde voeding... Maar als je denkt dat je ervan kan overleven, dan ben je een naïeve romanticus. Je zal doodgaan van de honger. Om van te leven heb je wel wat meer bewerkbare grond nodig.

Ook toen ik een tijd(je) in een stad(je) woonde ging ik enkele keren per week bij mijn ouders tuinieren en brood bakken. En rond mij, op de buiten, zie ik dat iedereen een tuin heeft. Soms een siertuin. Of gazon. Ik zie de bewoners ook ouder worden. Tuinieren staat op een laag pitje. Ik vermoed dat velen blij zouden zijn als er iemand hun grond zou bewerken. In ruil voor een deel van de opbrengst. Misschien een goeie mogelijkheid voor stadsbewoners om in samenwerking met de buitenmens tot voordeel van beiden de juiste weg op te gaan? Een sociaal onderzoek zegt dat iedereen met iedereen verbonden is door maximaal 6 of 7 personen. Als je vanuit je eigen kennissenkring vertrekt, en de juiste kanalen inschakelt, kan je dus na 7 tussenpersonen contact hebben met de president van de US. Of Tina Turner... Facebook beweert dat al haar gebruikers met maximaal 3 à 4 tussenpersonen kunnen verbonden worden. Dus wat belet je om als stadsmens een akkoordje te maken met een buitentuinder?

Kleine, lokale netwerken kunnen veel problemen oplossen. Vroeger hing iedere straat en buurt onderling goed aaneen. Slachten deden we samen. Ieder een half varken. Logisch toch, als een heel varken te veel is en je geen half varken kan kweken? Om te hooien hielp iedereen elkaar. Want iedereen had het graag droog binnengekrege. Bouwen deed je ook niet in je eentje, maar met een bak bier en de buurt. Spijtig dat het teloor is gegaan. We moeten op zomeravonden terug onze stoelen op de stoep zetten, i.p.v. voor de tv. En met Nieuwjaar samen een borrel drinken, i.p.v. een prijzig restaurant te boeken.

Waarmee ik wil stellen dat zelfvoorziening iets is wat je niet in je eentje moet of kan doen. Je hebt er de kennis en de vaardigheden van meerder mensen, van een kleine gemeenschap voor nodig. Zonder hun specialisatie lukt het niet (goed), en zij hebben ook jouw hulp en inzicht nodig.

Ik heb geprobeerd om met de verzamelde informatie telkens naar het laagst mogelijke basisniveau te gaan. Als het gaat over brood bakken, wordt er ook teruggegrepen op graansoorten zaaien, oogsten en malen. Met handmatige hulpmiddelen. Om zelf te bouwen wordt bondig beschreven hoe je met mortel en stenen kan metselen. Maar ook hoe je bakstenen maakt en bakt. En hoe cement kan gemaakt worden. En een beitel om steen te kappen. En staal om een beitel te maken, enz.

Duurzame zelfvoorziening met respect voor mens en milieu lijkt me de enige weg om op onze aarde samen te kunnen overleven. Misschien helpt mijn informatie om dit te stimuleren. En heb ik daarmee ook iets nuttig gedaan voor moeder aarde en mijn medemensen. Succes ermee.

♪ *Soms heb je meer aan kennis, dan aan het meervoud ervan. H.L*